

ALI SMO NA ENI OD PRELOMNIC V RAZVOJU SLOVENSKEGA PLANINSKEGA GIBANJA?

KONKURENCA TUDI V GORAH

ANDREJ BRVAR

Dobili smo novo zvezo s polnim imenom Slovenski gorniški klub Skala, zveza gorniških klubov. Tudi v tem pogledu smo se priključili nekaterim državam, kjer članke, ki so jim gore ljube, združuje več med seboj konkurenčnih društev in zvez.

Na prvi pogled se zdi, da se zgodovina ponavlja, kajti v več kot stoletni zgodovini slovenskega planinskega društva se je nekajkrat zgodilo, da so se ideje o udejstvovanju v gorah preverile in izpilile v društvih, ki so bila sicer povezana s Slovenskim planinskim društvom, a so delovala samostojno izven njega. Drenovci in Skala sta najbolj izrazita predstavnika. Z odpiranjem novih področij udejstvovanja v gorah so predvsem skalaši v obdobju med obema vojnama organizacijo vsebinsko obogatili in jo iztrgali iz hotelsko-gostinske usmeritve, kot so radi očitali takratnemu Slovenskemu planinskemu društvu.

V isti sapi pa je potrebno tudi dodati, da je Slovensko planinsko društvo vedno zmoglo dovolj poguma, da je nove ideje in vsebine privzelo. Vsebinsko sicer prodorna društva niso bila dovolj organizacijsko močna in zreła, da bi se obdržala, zato so sčasoma, ko so se njihove ideje in vsebine »prijele«, opešala in prenehala delovati ali pa so se preprosto zlila s Slovenskim planinskim društvom.

V vsebinskem pogledu današnja Skala ne prinaša česa takega, kar ne bi gojili in razvijali že v obstoječih planinskih društvih, zato bo verjetno tako odločilno težko vplivala na planinska društva in Planinsko zvezo kot je to storil Turistovski klub Skala pred sedmimi desetletji. Brez vpliva pa zagotovo ne bo ostalo; že sam obstoj dveh sorodnih organizacij bo vnesel konkurenčni boj pri pokrivanju prostora, trgu idej, članstvu, pa tudi pojmi, kot so reprezentančnost, prestižnost in rivalstvo, ne bodo tuji v slovenskih gorah.

Tudi obrazložitev imena nove zveze bi dala slutiti, da smo na eni od prelomnic v razvoju slovenskega planinskega gibanja. V prvem obdobju življenja Slovenskega planinskega društva so se njegovi člani imeli za avanturiste, kar je kazalo na bistvo, to je pionirstvo v odkrivanju gorskih predelov. Potem so alpinisti v tistih časih, ko je bil pri nas alpinizem še razumljen in gojen kot način življenja v gorah, poimenovali vse izven svojega kroga kot šodrovce. Predvsem v zadnjem desetletju postaja tudi pri nas alpinizem domena vse ožjega kroga vrhunskih (tudi profesionalnih) špornikov, del nekdanjih »šodrovcev« pa premaguje poti in smeri, ki so še nedolgo tega štele za registracijo alpinistov.

Člani nove zveze pojmujejo sami sebe v odnosu do gorá ekskluzivno, kot elito. Radi se imenujejo gorniki, da bi morda s tem označili razliko v zahtevnosti ciljev

od množic, ki običajno obstane na nižjih vrhovih in položnejših poteh. Kot se je slišalo na slavnostni akademiji, gornik hodi po brezpotjih za razliko od kravjih, ovčjih, kozjih in konjskih pastirjev — planincev. To so sicer delitve, ki jih poznamo iz časov, ko je z Rousseaujevimi načeli »nazaj k naravi« ozaveščena gospoda obiskovala gorske predele, po brezpotjih pa so jih vodili in jim poti nadelovali domači prebivalci, ki so s tem služili dodaten denar za preživetje. Zgodovina bo sicer pokazala, ali bo meja med »planinsko rajo« in »gorniškim meščanstvom« tekla prav med Planinsko zvezo Slovenije in Gorniškim klubom Skala, vsekakor pa funkcionarjem nove gorniške zveze namesto vzvišene delitve na rajo in gospodo ne bi škodilo malo več skromnosti in objektivnosti. Programi mnogih planinskih društev, predvsem tistih, ki niso preobremenjena s planinskim gospodarstvom, so sestavljeni tako, da zadovoljujejo tudi gorniške sladokusce.

Trditev, da se Planinska zveza in 211 društev, ki so združena v njej, ukvarja pretežno z gospodarstvom, milo rečeno ne drži. Planinska društva resda upravljajo s 162 planinskimi kočami, a društev, ki imajo na skrbi katero od koč, je le slaba polovica. Bo pa nedvomno prisotnost nove gorniške zveze v Planinski zvezi Slovenije okreplila tiste struje, ki se danes dejansko čutijo odrinjene in so vsaj v številčno močnejših društvih v podrejenem položaju.

Na prvi pogled vsebinskega razlikovanja med zvezama ne bo. Credo nove gorniške zveze je na moč podoben vodilom planinskih društev, združenih v Planinsko zvezo Slovenije. So proti gradnji novih poti in proti markacijam, namenjenim odpiranju novih območij v gorah. Obnavljali pa bodo nekatera opuščena pastirska in lovška pota. Podpirajo obnovo vseh objektov, ki so bili v gorah porušeni med komunistično vladavino, nova obeležja pa bodo kot izjema sprejemljiva le ob splošnem konsenzu.

V eni točki pa se zvezi bistveno razlikujeta in stojita na povsem nasprotnih bregovih. V Statut Planinske zveze Slovenije smo zapisali, da je planinska organizacija nestrankska. To pomeni, da se v gorah ne bomo delili po strankarski pripadnosti, ki naj ostane osebno prepričanje vsakega obiskovalca gorá; da ni dopustno, da so strankarski funkcionarji obenem tudi funkcionarji v planinskih društvih in njihovi Zvezi. Nasprotno Zveza gorniških klubov Skala ne skriva, resda pa tudi ne obeša na velik zvon, da je blizu eni od pomembnejših političnih strank. V pismu enega od klubov so se predstavili kot »pomladna alternativna oblika dejavnosti na področju gorá«. Ko utemeljujejo to svojo držo, kaj hitro pristavijo, kot da bi iskali opravičila za današnjo držo, da je pač Planinsko zvezo Slovenije 50 let obvladovala komunistična organizacija. Kolikor bo ta razlika vplivala

na (ne)sodelovanje obeh zvez, bo pokazal čas. Vsekakor je notranja zadeva nove zveze, koliko bo povezanost s stranko dejansko vplivala na njeno samostojnost. Kolikor bolj se bodo strankarske korenine poznale v njenem delovanju, toliko manj bo resna konkurenca planinskim društvom in Planinski zvezi Slovenije.

V Planinski zvezi s tako odločnostjo ponavljamo nedopustnost strankarskega vmešavanja v življenje in delo društev zavoljo tega, ker smo prepričani, da bi prisotnost strankarske politike v društvih dodatno razdeljevala Slovence. Vsakodnevni nestrpnosti in delitev ljudi po strankarski pripadnosti, ki smo jim priča v dolini, v gorah ne potrebujemo. Tudi zadnjih stopetdeset let najdemo v slovenski zgodovini brez števila primerov, ko so kulturna, gasilska in športna društva združevala, stranke pa delile ljudi. Dva posega politike v gorah bomo planinci v Sloveniji posebej še dolgo ohranili v spominu. Nemško-avstrijsko planinsko društvo si je v drugi polovici prejšnjega stoletja poleg planinskih zadalov povsem politične cilje, to je germanizacijo slovenskih gor, po drugi svetovni vojni pa so rušili križe na vrhovih in kapelico na Kredarici po naročilu ali s tihim soglasjem takratnega režima. Vse to nas utrjuje v prepričanju, da morajo biti v gorah dobrodošli vsi ne glede na svetovnonazorsko, socialno ali strankarsko pripadnost. Ker nam je doslej to tudi uspevalo, so slovenske gore tako priljubljene in množično obiskane.

Če na papirju ni pretiranih programskih konfliktov, pa seveda ne pomeni, da jih v praksi ne bo. To lahko sklepamo že po nekaterih iskricah, ki so doslej vzniknile med gornškimi klubi in planinskimi društvami oziroma Planinsko zvezo Slovenije.

Prestiznost bo nekaj časa vsekakor čutili na obeh straneh. Na pobude, ki so jih iz Ljubljane poslali predsedniku lokalnega planinskega društva za postavitev križa na Škratici, se ta sploh ni odzval, zato pa je kot predsednik strankarskega občinskega odbora sodeloval v akciji ponovne postavitve skalaškega križa. Tudi nasprotovanje oblastnim organom in odločna podpora gornškemu klubu Henrik Tuma, ki je prišla s strani Planinske zveze po izdani odločbi o vzpostavitvi v nekdanje stanje, je praviloma zamolčana. Očitno je bilo takrat za odtenek važnejše, kdo postavlja križ, kot pa, da je ponovno postavljen.

Sedaj je aktualna Molička planina, češ da zgodovinski spomin in narodna zavest terjata postavitev koč nedalet stran od obstoječe Kocbekove koč na Korošici.

Prebiram »argumente« gornškega kluba, ki v imenu »splošnih prizadevanj po potrebnih družbenih reformah« dejansko pozivajo na nove denacionalizacije. Bajе pa so pravi argumenti povsem drugačni, kar je še dokaz več, da kadar strankarsko obarvana politika vzame v gorah stvari v roke, gotovo zadreka situacijo.

Konkurence se nam ni treba bati, ker nas bo silila, da zboljšamo svoje delo, ki včasih res nima haske. Ali pa je nova Skala tista prava konkurenca, bodo šele pokazali čas in rezultati dela, ki bodo krasili novoustalovljeno Zvezo.

SPLET NESREČNIH OKOLIŠČIN?

TURSKA GORA JE GNOJNA RANA GRS

MARJAN SALBERGER

Več kot sedem mesecev je minilo od velike tragedije na Turški gori, pa še vedno ni prepričljivih dokazov in še manj celostnih strokovnih razlag za njen nastanek. Nisem prepričan, da se ožje vodstvo Komisije za GRS sploh zaveda, kaj to pomeni za celotno GRS, pa tudi za širšo javnost. Njihove izjave za javnost poskušajo opravičiti tragedijo in na svoj način opredeliti težo odgovornosti in vzrokov, ki so pripeljali do tragičnega dogodka. Nedvomno jim to ne uspeva najbolje, še posebno ne s strokovnega vidika. Za tako početje si zaslužijo negativno oceno.

V tem času je bilo opravljenih več strokovno-tehničnih analiz dogodka, ki ponazarjajo domneve, kaj se je dogajalo v zadnjih usodnih trenutkih tik pred nesrečo. To dogajanje je vodstvo poimenovalo z znano frazo »splet nesrečnih okoliščin«, molčalo pa o vseh drugih nepravilnostih, ki so bile praviloma osnova oziroma povod, da je do navedenega »spleta okoliščin« sploh prišlo. Šele zadnja mešana komisija v svoji presoji omenja tudi druge dejavnike, ki naj bi tudi imeli vpliv na nesrečni dogodek. Zaključki zadnje analize so prišli v javnost šele meseca decembra lani — na žalost njihova vsebina ni bila objavljena v celoti — ter brez kakršnekoli ocene dogajanja na tem usposabljanju reševalcev-letalcev.

Za moje pojme je neizpodbitno dejstvo, da omenjena vodstvena struktura poskuša svoj del odgovornosti minimizirati oziroma v celoti izničiti ter vso težo odgovornosti prenesti na reševalce, ki nesreče na žalost niso preživeli in se tako ne morejo braniti. Vsako izmikanje odgovornosti je nedvomno tudi veliko vprašanje morale tega dela vodstva, ki a priori ne sprejema nobenega očitka, četudi je še tako upravičen. Gotovo velika moralna odgovornost ostaja in jo v nobenem primeru ni mogoče negirati.

Zaviti celoten sklop vzrokov za nesrečo, ki so posledica odstopanja od normalnega izvajanja usposabljanja, samo ali predvsem v tako imenovani »sklop nesrečnih okoliščin«, je bilo rečeno neodgovorno ravnanje in namerno prikrivanje vseh drugih dejavnikov, ki so s svojo težo nedvomno prispevali svoje k celotnemu dogajanju na usposabljanju reševalcev-letalcev oziroma k nesrečnemu dogodku.

Trdno sem prepričan, da do nesreče na sidrišču ne bi prišlo, če bi bilo usposabljanje reševalcev-letalcev pripravljeno na ravni že zdavnaj znanih metod, izvedba usposabljanja pa ustrezno strokovno nadzorovana in vodena.

Obstaja več načinov usposabljanja letalcev-reševalcev; naj v grobih obrisih opišem enega od teh.